

มาตรการป้องกันอันตรายจากรังสี ระบบประกันคุณภาพการใช้รังสีและเครื่องกำเนิดรังสี และแผนปฏิบัติการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายรังสีในภาวะไม่ปกติหรือกรณีฉุกเฉินอื่น

กำหนดตามความในข้อ ๘(๓) แห่งกฎกระทรวงกำหนดเงื่อนไขและวิธีการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติพ.ศ. ๒๕๐๔

กำหนดมาตรการป้องกันอันตรายจากรังสี ระบบประกันคุณภาพการใช้รังสีและเครื่องกำเนิดรังสี และแผนปฏิบัติการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายรังสีในภาวะไม่ปกติหรือกรณีฉุกเฉินอื่น ดังนี้

๑. มาตรการป้องกันอันตรายจากรังสี

มาตรการนี้ได้จัดแบ่งเกณฑ์ปฏิบัติออกเป็น ๒ กลุ่มคือ

๑.๑ มาตรการเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานทางรังสี

ผู้รับใบอนุญาต ต้องมีการควบคุมความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน โดยมีการดำเนินการตามเอกสาร “มาตรการเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานทางรังสี” พ.ป.ส. ๘ ปร.- ๑- ๐๑

๑.๒ มาตรการการใช้รังสีทางการแพทย์

ผู้รับใบอนุญาตใช้รังสีในทางการแพทย์ ต้องปฏิบัติตามเอกสาร “มาตรการการใช้รังสีทางการแพทย์” พ.ป.ส. ๘ ปร.- ๑- ๐๒

๒. ระบบประกันคุณภาพการใช้รังสีและเครื่องกำเนิดรังสี

ผู้รับใบอนุญาตต้องนำเสนอ โปรแกรมการประกันคุณภาพตามเอกสาร “ระบบประกันคุณภาพการใช้รังสีและเครื่องกำเนิดรังสี” พ.ป.ส. ๘ ปร.- ๑- ๐๓

๓. แผนปฏิบัติการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินจากการรั่วไหล หรือแพร่กระจายรังสีในภาวะไม่ปกติ หรือกรณีฉุกเฉินอื่น

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อระงับ หรือบรรเทาเหตุฉุกเฉินจากการใช้วัสดุกัมมันตรังสีที่ตนครอบครองอยู่ ตามเอกสาร “แผนปฏิบัติการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายรังสีในภาวะไม่ปกติ หรือกรณีฉุกเฉินอื่น” พ.ป.ส. ๘ ปร.- ๑- ๐๔

มาตรการเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานทางรังสี

มาตรการเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานทางรังสี

๑. ความรับผิดชอบ

ผู้รับใบอนุญาต ต้องจัดให้มีการควบคุมความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน ให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับปริมาณรังสีน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

๒. การตรวจวัดรังสีของสถานปฏิบัติการ

๒.๑ ต้องตรวจวัดระดับรังสีอย่างน้อย ๓ เดือนต่อ ๑ ครั้ง หรือตามความถี่ที่เหมาะสมตามลักษณะความเสี่ยงของงาน โดยใช้เครื่องมือตรวจวัดที่เหมาะสม ที่ผ่านการตรวจสอบสภาพการใช้งานและปรับเทียบมาตรฐานแล้ว ตรวจวัดบริเวณต่างๆ เช่น บริเวณที่ติดตั้งต้นกำเนิดรังสี บริเวณที่ปฏิบัติงาน บริเวณใกล้เคียงสถานที่ปฏิบัติงานและสถานที่เก็บวัสดุกัมมันตรังสี เป็นต้น

ต้องมีการบันทึกผลการตรวจวัดเพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ และต้องมีแนวปฏิบัติในกรณีที่พบว่าค่าที่ตรวจวัดผิดปกติ หรือมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

๒.๒ ต้องตรวจสอบการรั่ว การเปราะเปื้อน หรือการฟุ้งกระจายของวัสดุกัมมันตรังสีอย่างน้อย ๓ เดือนต่อ ๑ ครั้ง หรือตามความถี่ที่เหมาะสมตามลักษณะความเสี่ยงของงาน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือตรวจวัดที่เหมาะสม ทำการตรวจวัดในสถานที่ปฏิบัติงาน บริเวณใกล้เคียง ตลอดจนบริเวณที่มีผลกระทบต่อประชาชน

ข้อมูลดังกล่าวต้องเก็บไว้ และต้องมีแนวปฏิบัติในกรณีที่พบว่าค่าที่ตรวจวัดผิดปกติ หรือมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

๓. การจัดแบ่งพื้นที่รังสี

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดแบ่งพื้นที่รังสีออกเป็นพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีกฎเกณฑ์ดังนี้

๓.๑ พื้นที่ควบคุม (Control Areas)

ได้แก่ บริเวณที่ใช้งาน หรือจัดเก็บวัสดุกัมมันตรังสี ซึ่งผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีโอกาสได้รับปริมาณรังสีสูงกว่า ๑/๓ ของปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ (๒๐ มิลลิซีเวิร์ต ต่อปี) และต้องกำหนดกฎระเบียบสำหรับพื้นที่ดังกล่าวดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ต้องมีการควบคุมระดับรังสี การเปราะเปื้อน และการฟุ้งกระจายของสารกัมมันตรังสีให้อยู่ในเกณฑ์ที่ถือว่าปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานทางรังสี

๓.๑.๒ ต้องมีการแบ่งขอบเขตบริเวณให้ชัดเจน โดยใช้อุปกรณ์ทางกายภาพ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสม

๓.๑.๓ ต้องมีเครื่องหมายทางรังสี พร้อมข้อความระบุระดับรังสีติดไว้ให้เห็นอย่างเด่นชัด

๓.๑.๔ ต้องมีกฎระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน และความปลอดภัยทางรังสี สำหรับการปฏิบัติงานในบริเวณดังกล่าว

๓.๑.๕ ต้องมีระเบียบปฏิบัติในการเข้า -ออกพื้นที่ เช่นการขออนุญาตต่อผู้รับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าว

๓.๑.๖ ต้องจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ ณ บริเวณทางเข้า -ออก เช่นเครื่องตรวจวัดการเประเื้อนทางรังสี เสื้อคลุม ถุงมือ หน้ากากป้องกันสารกัมมันตรังสี ฯลฯ และมีอุปกรณ์เตือนภัยทางรังสี ประจำ ณ พื้นที่ควบคุมตามความเหมาะสม

๓.๒ พื้นที่ตรวจตรา (Supervised Areas)

ได้แก่บริเวณใดก็ตามที่มีได้กำหนดเป็นพื้นที่ควบคุม ซึ่งผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีโอกาสได้รับปริมาณรังสีต่ำกว่า ๑/๓ ของปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ (๒๐ มิลลิซีเวิร์ตต่อปี) แต่ต้องมีการจำกัดการได้รับรังสีโดย

๓.๒.๑ มีการแบ่งขอบเขตของบริเวณโดยชัดเจน

๓.๒.๒ ต้องมีเครื่องหมายทางรังสี พร้อมข้อความระบุระดับรังสีติดไว้ให้เห็นอย่างเด่นชัด

๔. กฎ ระเบียบ วิธีการปฏิบัติการ (Local rule)

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำกฎ ระเบียบ วิธีการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร และประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อป้องกันอันตรายจากรังสีให้กับผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้องให้มีความปลอดภัย โดย ระบุหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- การจัดแบ่งพื้นที่รังสี เป็นพื้นที่ควบคุม หรือพื้นที่ตรวจตรา หรือบริเวณรังสี
- วิธีการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่
- กฎ ระเบียบของพื้นที่ควบคุม
- กำหนดปริมาณรังสีสูงสุดสำหรับแต่ละงานที่ผู้ปฏิบัติงานอาจจะได้รับ โดยที่ปริมาณรังสีดังกล่าวต้องไม่เกิน ๒๐ มิลลิซีเวิร์ตต่อปี และมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละงาน เพื่อเป็นการจำกัดการได้รับรังสีให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- การควบคุมการขนย้ายวัสดุกัมมันตรังสี
- การจัดการกากกัมมันตรังสี
- การบำรุงรักษาอุปกรณ์ เครื่องมือ

๕. เครื่องมือตรวจวัดรังสีและเครื่องใช้อันจำเป็นเพื่อระงับหรือป้องกันอันตรายจากรังสี

๕.๑ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดหาอุปกรณ์เพื่อระงับหรือป้องกันอันตรายจากรังสีที่เหมาะสมให้กับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งต้องให้เป็นไปตามมาตรฐาน หรือมีรายละเอียดดังนี้

- ชุดคลุม
- เครื่องช่วยหายใจซึ่งมีอุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสมกับงาน
- วัสดุกำบังรังสี สังกัณรังสี หรือถุงมือที่ใช้กำบังรังสีได้

๕.๑.๑ ผู้รับใบอนุญาตต้องให้การอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้เครื่องช่วยหายใจอย่าง ถูกต้องเหมาะสม และมีการทดสอบว่าอุปกรณ์ใช้ได้พอดีกับผู้ใช้

๕.๑.๒ ต้องมอบหมายงานที่ใช้อุปกรณ์ป้องกันรังสีชนิดพิเศษกับผู้ที่มีสุขภาพดี โดยผ่านการ ตรวจสอบจากแพทย์แล้วว่าสามารถใช้อุปกรณ์เหล่านั้นได้

๕.๑.๓ บรรดาอุปกรณ์พิเศษเหล่านั้นต้องได้รับการบำรุงรักษาอย่างดี เพื่อให้สามารถใช้งานได้ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

๕.๑.๔ การใช้อุปกรณ์พิเศษเหล่านั้นต้องคำนึงถึงการที่อาจได้รับรังสีเพิ่มขึ้น หรือความเสี่ยง จากสาเหตุอื่นๆ ที่มีใช้การได้รับรังสี อันเนื่องมาจากการใช้อุปกรณ์เหล่านั้น

๕.๒ ในการปฏิบัติงานปกติ ผู้รับใบอนุญาตต้องให้การออกแบบ และการจัดระเบียบการ ปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อลดการได้รับรังสีของผู้ปฏิบัติงานลง แทนที่การใช้อุปกรณ์พิเศษในการป้องกัน รังสี

๖. การประเมินการได้รับรังสีของผู้ปฏิบัติงาน

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีการประเมินปริมาณรังสีที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับด้วยวิธีที่เหมาะสม

๖.๑ ประเมินปริมาณการได้รับรังสีของผู้ปฏิบัติงานในบริเวณพื้นที่ควบคุม หรือในบริเวณที่มี ระดับรังสีสูง โดยใช้เครื่องบันทึกปริมาณรังสีประจำบุคคล หรืออุปกรณ์อื่นที่เหมาะสม ในกรณีที่ไม่ สามารถจะใช้เครื่องบันทึกปริมาณรังสีประจำบุคคลได้ ต้องมีการประเมินปริมาณการได้รับรังสีของ ผู้ปฏิบัติงานจากการคำนวณ

๖.๒ ประเมินปริมาณการได้รับรังสีของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตรวจตรา หรือผู้ปฏิบัติงานใน พื้นที่ควบคุมเป็นครั้งคราว โดยใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม

๖.๓ ความถี่ในการประเมินปริมาณรังสี อย่างน้อย ๓ เดือนต่อ ๑ ครั้ง โดยหน่วยงานที่มี มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ

๖.๔ หากผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสได้รับรังสีจากการเปื้อนวัตสुकัมมันตรังสีในบริเวณที่ ปฏิบัติงาน ต้องจัดหาวิธีการตรวจวัดที่เหมาะสม เพื่อประเมินปริมาณรังสีที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ เช่น การ ตรวจวัดการเปื้อนของวัตสुकัมมันตรังสีในบริเวณปฏิบัติงานอุปกรณ์ปฏิบัติงาน หรือการตรวจวัด ปริมาณวัตสुकัมมันตรังสีที่ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสได้รับเข้าสู่ร่างกาย

๗. การเก็บบันทึกผลการการได้รับรังสีประจำบุคคล

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีการเก็บบันทึกผลการได้รับรังสีประจำบุคคล ตามแบบ ข ๑ โดย ปฏิบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๗.๑ บันทึกผลการได้รับรังสีต้องประกอบด้วย

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติงาน

- ปริมาณรังสีที่ได้รับในแต่ละครั้งที่ประเมิน ผลรวมการได้รับรังสีในแต่ละปี และผลรวมทั้งหมด
- วันที่เริ่มปฏิบัติงาน และปริมาณรังสีที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับก่อนเข้าปฏิบัติงาน ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานนั้น เคยปฏิบัติงานที่อื่นมาก่อน
- ปริมาณรังสีที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินหรืออุบัติเหตุทางรังสีซึ่งต้องแยกจากการได้รับรังสีในการปฏิบัติงานตามปกติ

๗.๒ การแจ้งผลการได้รับรังสีประจำบุคคลให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

- ผู้รับใบอนุญาต ต้องแจ้งให้ผู้ปฏิบัติงานทราบผลการได้รับของตน
- ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานย้ายสถานที่ทำงาน ต้องจัดทำสำเนาการได้รับรังสีของผู้ปฏิบัติงานมอบให้กับสถานที่ทำงานใหม่ของผู้ปฏิบัติงานนั้น
- เมื่อผู้ปฏิบัติงานสิ้นสุดการทำงานด้านรังสี ต้องแจ้งผลการวัดรังสีตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดการทำงาน ให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นได้ทราบ
- ข้อมูลต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงาน เป็นความลับ

๗.๓ การเก็บบันทึกการวัดรังสีประจำบุคคล ต้องเก็บไว้ตลอดช่วงอายุการทำงานของผู้ปฏิบัติงานและจนกระทั่งบุคคลนั้นมีอายุ ๗๕ ปีหรืออย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปี หลังจากสิ้นสุดการปฏิบัติงานทางรังสี

หากมีการยกเลิกผลิต มีไว้ครอบครองหรือใช้ซึ่งวัสดุนิวเคลียร์พิเศษ พลังงานปรมาณู เครื่องกำเนิดรังสีวัสดุพลอยได้ วัสดุต้นกำลังซึ่งพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติในทางเคมี ให้นำส่งข้อมูลการวัดรังสีประจำบุคคลทั้งหมดต่อสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ

๘. การตรวจสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานทางรังสี

ผู้รับใบอนุญาต ต้องจัดให้ผู้ปฏิบัติงานทางรังสีได้รับการตรวจสุขภาพเมื่อแรกเข้า ก่อนการปฏิบัติงาน และเป็นประจำทุกปี

การบันทึกประวัติการได้รับรังสีรายบุคคล

ข้อมูลทั่วไป			
1 ชื่อ นามสกุลของผู้ปฏิบัติงาน			
2 หมายเลขประจำตัว		3 ชนิดของบัตรประจำตัว	
4 เพศ		☐ ชาย ☐ หญิง	
5 วัน เดือน ปี เกิด			
6 ช่วงระยะเวลาที่วัดปริมาณรังสี (วัน/เดือน/ปี)			
7 ชื่อผู้ขออนุญาต			
8 เลขที่ใบอนุญาต			
☐ ^a บันทึกปริมาณรังสีที่ได้รับ	☐ ^a ประมาณปริมาณรังสีที่ได้รับ	☐ ^b การวัดปริมาณรังสีเป็นประจำ	☐ ^b การวัดปริมาณรังสีเฉพาะกิจ

เดือน	^{10a} ชนิดของสาร กัมมันตรังสีที่ได้รับเข้าสู่ ร่างกาย	^{10b} ชนิดของการจัดสาร กัมมันตรังสีจากปอด	^{10c} ชนิดของการได้รับรังสี เข้าสู่ร่างกาย	^{10d} ปริมาณรังสีที่ได้รับเข้าสู่ ร่างกาย (μCi)	¹¹ DDE	¹² LDE	¹³ SDE, WB	¹⁴ SDE, ME	¹⁵ CEDE	¹⁶ CDE	¹⁷ TEDE (11+15)	¹⁸ TODE (11+16)
มกราคม												
กุมภาพันธ์												
มีนาคม												
เมษายน												
พฤษภาคม												
มิถุนายน												
กรกฎาคม												
สิงหาคม												
กันยายน												
ตุลาคม												
พฤศจิกายน												
ธันวาคม												
รวม												
¹⁹ ลายมือชื่อผู้ขออนุญาต												
²⁰ วันที่ข้อมูลได้ถูกเตรียมและบันทึก												
²¹ ข้อมูลเพิ่มเติมที่จำเป็น												

ตัวอย่างการรายงานปริมาณรังสีประจำปีบุคคล

¹ ชื่อ นามสกุล	² หมายเลขประจำตัว	³ ชนิดของบัตรประจำตัว	⁴ เพศ	⁵ วัน เดือน ปี เกิดของผู้ปฏิบัติงาน	
⁶ ช่วงเวลาที่วัดปริมาณรังสี	⁷ ชื่อของผู้อนุญาต	⁸ เลขที่ใบอนุญาต	☐ ^{9a} Record	☐ ^{9b} Routine	
			☐ ^{9a} Estimate	☐ ^{9b} PSE	
การได้รับสารกัมมันตรังสีเข้าสู่ร่างกาย				ปริมาณรังสี (mSv)	
^{10a} ชนิดของสารกัมมันตรังสี	^{10b} ชนิดของการจัดสารกัมมันตรังสีจากปอด	^{10c} ชนิดของการได้รับรังสีเข้าสู่ร่างกาย	^{10d} ปริมาณรังสีที่ได้รับเข้าสู่ร่างกายจากสารกัมมันตรังสีแต่ละชนิด (μCi)	Deep Dose Equivalent (DDE)	11
				Eye Dose Equivalent (LDE)	12
				Shallow Dose Equivalent, Whole Body (SDE, WB)	13
				Shallow Dose Equivalent, Max Extremity (SDE, ME)	14
				Committed Effective Dose Equivalent (CEDE)	15
				Committed Dose Equivalent (CDE)	16
				Total Effective Dose Equivalent (TEDE) ⁽¹¹⁺¹⁵⁾	17
				Total Organ Dose equivalent (TODE) ⁽¹¹⁺¹⁶⁾	18
¹⁹ ลายมือชื่อผู้อนุญาต				²⁰ วันที่ข้อมูล ได้ถูกเตรียมและบันทึก	
2					
¹ ข้อมูลเพิ่มเติมที่จำเป็น					

1. ชื่อ นามสกุลของผู้ปฏิบัติงาน
2. หมายเลขประจำตัว ถ้าเป็นไปได้ควรใช้หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ถ้าไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนให้ใช้หมายเลขหนังสือเดินทาง
3. ใช้รหัสอักษรสำหรับชนิดของบัตรประจำตัว

รหัส	ชนิดของบัตรประจำตัว
SSN	บัตรประจำตัวประชาชน
PPN	หนังสือเดินทาง
IND	ดัชนีแสดงตัวเลขอื่นๆ
4. เชื่อก่อนที่แสดงเพศของผู้ปฏิบัติงาน
5. วัน เดือน ปี เกิดของผู้ปฏิบัติงาน
6. ช่วงระยะเวลาที่วัดปริมาณรังสีรูปแบบควรเป็น วัน/เดือน/ปี - วัน/เดือน/ปี
7. ชื่อของผู้ขออนุญาต
8. เลขที่ใบอนุญาต
- 9A กากบาทในช่องของ บันทึกปริมาณรังสีที่ได้รับ(record) หรือ ประมาณปริมาณรังสีที่ได้รับ (estimate)

เลือกบันทึกปริมาณรังสีที่ได้รับถ้าปริมาณรังสีที่ได้มาจากการประเมินค่าปริมาณรังสีจากเครื่องวัดรังสีประจำตัวบุคคล เช่น ฟิล์ม หรือ TLD

เลือกการประมาณปริมาณรังสีที่ได้รับ ถ้าปริมาณรังสีได้มาจากการประมาณค่า
- 9B กากบาทในช่องของการวัดปริมาณรังสีเป็นประจำ (routine) หรือ การวัดปริมาณรังสีเฉพาะกิจ (PSE) เช่น กรณีฉุกเฉิน หรือผู้ปฏิบัติงานไม่ได้ปฏิบัติงานเป็นประจำ ถ้าได้รับปริมาณรังสีเฉพาะกิจมากกว่า 1 ครั้งต่อปีควรรวบรวมทั้งหมดและรายงานเป็นปริมาณรังสีเฉพาะกิจรวมทั้งหมด
- 10A ชนิดของสารกัมมันตรังสีที่ได้รับเข้าสู่ร่างกาย ควรรายงานเป็น xx-###x เช่น Cs-137 หรือ Tc-99m
- 10B ชนิดของการกำจัดสารกัมมันตรังสีจากปอด (Lung clearance) ใช้สำหรับการรับสารกัมมันตรังสีเข้าสู่ร่างกายโดยการหายใจ (D W Y V หรือ O)
- 10C ชนิดของการได้รับรังสีเข้าสู่ร่างกาย

ถ้าได้รับสารกัมมันตรังสีจากการหายใจเข้าสู่ร่างกายใช้ H (inhalation)

ถ้าได้รับสารกัมมันตรังสีเข้าสู่ร่างกายโดยการดูดซึมผ่านผิวหนังใช้ B (absorption)

ถ้าได้รับสารกัมมันตรังสีเข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทานใช้ G (ingestion)

ถ้าได้รับสารกัมมันตรังสีเข้าสู่ร่างกายโดยการฉีดใช้ J (injection)
- 10D ปริมาณรังสีที่ได้รับเข้าสู่ร่างกายจากสารกัมมันตรังสีแต่ละชนิด (หน่วย μCi)
- 11 Deep Dose Equivalent (DDE)
- 12 Eye Dose Equivalent to the Lens of Eye(LDE)
- 13 Shallow Dose Equivalent, Whole body (SDE, WB)
- 14 Shallow Dose Equivalent, Max Extremity (SDE, ME)
- 15 Committed Effective Dose Equivalent (CEDE)
- 16 Committed Dose Equivalent, Maximally Exposed Organ (CDE)
- 17 Total Effective Dose Equivalent (TEDE) (11+15)
- 18 Total Organ Dose Equivalent Max Organ(TODE) (11+16)
- 19 ลายมือชื่อผู้ขออนุญาต
- 20 วันที่ข้อมูลได้ถูกเตรียมและบันทึก

- 21 ข้อมูลเพิ่มเติมที่จำเป็น เช่น ปริมาณรังสีที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้รับจะต้องไม่เกินปริมาณรังสีที่กำหนดไว้สำหรับผู้ปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานของ ICRP 60 หรือปริมาณรังสีที่ได้รับจากภายนอกในร่างกายในส่วนแขนขา ได้มาจากสารกัมมันตรังสี ชนิดใด หรือข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆ

มาตรการการใช้รังสีทางการแพทย์

มาตรการการใช้รังสีทางการแพทย์

๑. หน้าที่ความรับผิดชอบ

ผู้ขออนุญาตและผู้รับใบอนุญาตต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑.๑ ต้องมีการจัดการ การใช้รังสี เพื่อให้มั่นใจว่า มีการใช้รังสีเพื่อวินิจฉัย และรักษา โรคกับผู้ป่วย ตามที่แพทย์สั่งเท่านั้น

๑.๒ ต้องมีความรู้ความเข้าใจการใช้รังสีอย่างถูกต้อง โดย มีเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับรังสีเท่าที่จำเป็นและให้เป็นที่ไปตามมาตรการการป้องกันอันตรายจากรังสี

๑.๓ ต้องมีแพทย์และผู้รับผิดชอบดำเนินการทางเทคนิคเกี่ยวกับรังสี ที่มีคุณสมบัติตามกำหนดของคณะกรรมการ และได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเสมอ ตามความจำเป็นของงานที่ปฏิบัติ ทั้งด้านวินิจฉัยและการรักษาโรคตามที่ได้อำนาจไว้

๑.๔ การใช้รังสีเพื่อการรักษาและการวินิจฉัยต้องมีการสอบเทียบเครื่องวัดรังสีมีการตรวจวัดปริมาณรังสี และมีการควบคุมคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ (qualified expert) และเป็นไปตามมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ

๑.๕ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือผู้ป่วย ในขณะที่ใช้รังสีเพื่อการวินิจฉัยหรือผู้มาเยี่ยมผู้ป่วยที่มารับการรักษาโรคด้วยสารรังสี ต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้นั้นได้รับปริมาณรังสีเกิน ๕ มิลลิซีเวิร์ตต่อครั้ง และ ๑ มิลลิซีเวิร์ตสำหรับเด็ก

๑.๖ เมื่อมีวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งจะทำให้สามารถลดปริมาณรังสี ต่อผู้ป่วยได้ ผู้ปฏิบัติต้องรีบแจ้งต่อ ผู้รับผิดชอบ เพื่อนำวิธีการนั้น มาปฏิบัติต่อไป

๒. การพิจารณาความจำเป็น (Justification)

๒.๑ ต้องมั่นใจว่าการให้ปริมาณรังสีกับผู้ป่วยจะเป็นประโยชน์สูงสุดกับผู้ป่วยเมื่อเทียบกับความเสี่ยงจากการได้รับรังสี

๒.๒ การวิจัยทางการแพทย์ ที่มีการใช้สารรังสีกับมนุษย์ ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมทางการแพทย์

๒.๓ ในกรณีที่มีการคัดเลือกผู้สมัครเข้าปฏิบัติงานและมีการถ่ายภาพรังสีปอดหรืออวัยวะอื่น ๆ หรือสำหรับการสมัครงานตามกฎหมาย หรือเพื่อการประกันสุขภาพ จะต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนใช้รังสี

๓. ความเหมาะสมของการป้องกันรังสี (Optimization of Protection)

๓.๑ ปริมาณรังสีที่ให้แก่ผู้ป่วย ผู้ปฏิบัติจะต้องมั่นใจว่า ปริมาณรังสีที่ให้แก่ผู้ป่วย เพื่อการวินิจฉัย จะต้องน้อยที่สุดแต่ได้คุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวินิจฉัย และให้พิจารณาจากข้อมูลการตรวจ ครั้งก่อน เพื่อหลีกเลี่ยงการถ่ายภาพรังสีเพิ่มโดยไม่จำเป็น

๓.๒ ต้องมีการจัดเตรียมเพื่อให้มั่นใจว่า เครื่องกำเนิดรังสีเป็นไปตามที่กำหนดดังนี้

- เครื่องมือนำเข้าหรือผลิตภายในประเทศจะต้องได้มาตรฐานของ IEC/ISO หรือเทียบเท่ามาตรฐานแห่งชาติ
- คู่มือการใช้ คู่มือการบำรุงรักษา คุณลักษณะเฉพาะ และคู่มือความปลอดภัยของเครื่องกำเนิดรังสี จะต้องใช้ภาษาสากลที่ผู้ใช้สามารถเข้าใจได้ และเอกสารเหล่านี้ควรจะแปลเป็นภาษาไทยตามความเหมาะสม

๓.๓ ส่วนควบคุมเครื่องกำเนิดรังสี จะต้องมีภาษาสากลที่ผู้ใช้เข้าใจได้

- ต้องมีมาตรการสำหรับการให้ปริมาณรังสีแก่ หญิงมีครรภ์หรือคาดว่าจะมีครรภ์
- การให้รังสีรักษาผู้ป่วยมะเร็ง ต้องมั่นใจว่า ก่อนมะเร็งได้รับรังสีมากที่สุด โดยที่เนื้อเยื่อปกติได้รับรังสีน้อยที่สุด และต้องมีการป้องกันรังสีแก่อวัยวะสำคัญตามความเหมาะสม
- ต้องหลีกเลี่ยงการใช้รังสีรักษาบริเวณท้อง หรืออุ้งเชิงกราน แก่หญิงมีครรภ์ หรือคาดว่าจะมีครรภ์ นอกจากจะมีข้อบ่งชี้ที่ชัดเจน
- การใช้รังสีรักษากับหญิงมีครรภ์ ต้องมั่นใจว่าตัวอ่อน (embryo or fetus) จะได้รับปริมาณรังสีน้อยที่สุด
- ผู้ป่วยต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้จากการใช้รังสีรักษา

๔. มาตรการการประกันคุณภาพเครื่องฉายรังสี

๔.๑ ผู้ใช้เครื่องฉายรังสี จะต้องจัดให้มีแผนการประกันคุณภาพเครื่องฉายรังสี เครื่องมือ และอุปกรณ์ประกอบอื่น ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของงาน

๔.๒ ผู้ใช้เครื่องฉายรังสี ต้องกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบการตรวจสอบด้านการควบคุมคุณภาพ

๔.๓ ต้อง มีการตรวจสอบเครื่องฉายรังสี ตามแผนการประกันคุณภาพเป็นประจำ โดยกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนและบันทึกผลการตรวจสอบไว้เป็นหลักฐาน ถ้าพบความผิดปกติ ต้องรายงาน ผู้รับผิดชอบการตรวจสอบระบบประกันคุณภาพทันที

๔.๔ การควบคุมคุณภาพ ต้องเป็นไปตามแผนที่กำหนด

๔.๕ ต้องมีการทบทวนแผนการประกันคุณภาพ การปฏิบัติ และปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันใช้งานได้ และมีกระบวนการในการปรับปรุงแผนตามระยะเวลาที่กำหนด

๔.๖ ต้องมีแผนการบำรุงรักษา และตรวจสอบเครื่องกำเนิดรังสีเป็นประจำ โดยมีรอบระยะเวลาที่ชัดเจน

๔.๗ แผนการประกันคุณภาพ ถ้าจัดทำโดยหน่วยงานอื่นจะต้องเป็นหน่วยงานที่ได้รับการรับรอง หรือ โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Qualified Expert)

ระบบประกันคุณภาพการใช้รังสีและเครื่องกำเนิดรังสี

ระบบประกันคุณภาพการใช้รังสีและเครื่องกำเนิดรังสี

๑. การบันทึกการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับวัสดุกัมมันตรังสี ต้นกำเนิดรังสี เครื่องกำเนิดรังสี

ผู้รับใบอนุญาต ต้องบันทึกการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ วัสดุ กัมมันตรังสี ต้นกำเนิดรังสี เครื่องกำเนิดรังสี และ หรือ วัสดุอุปกรณ์ที่มีวัสดุกัมมันตรังสีเป็นส่วนประกอบ ซึ่งบันทึกนี้รวมถึงการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกัมมันตรังสี ต้องมีวิธีการรวบรวม เก็บ รักษา ต้องมีการป้องกันความเสียหาย เสื่อมสลายและสูญหาย รวมทั้งมีการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บไว้อย่างเหมาะสม เพื่อให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้

๒. การควบคุม ทดสอบ ตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานในการควบคุมต้นกำเนิดรังสี เครื่องกำเนิดรังสี หรือวัสดุ อุปกรณ์ที่มีวัสดุกัมมันตรังสีเป็นส่วนประกอบ ที่ใช้ในระบบการปฏิบัติงาน ซึ่งมีการแสดงถึงความสามารถ ค่าความคลาดเคลื่อนของเครื่องมือ โดยมีการ กำหนดช่วงเวลาในการ ตรวจสอบเครื่องมือเป็นระยะๆ และมีการจดบันทึกไว้แสดงผลการปฏิบัติงาน หากพนักงาน เจ้าหน้าที่ร้องขอ ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องจัดข้อมูลทางเทคนิคเกี่ยวกับต้นกำเนิดรังสี เครื่องกำเนิดรังสี หรือวัสดุ อุปกรณ์ที่มีวัสดุกัมมันตรังสีเป็นส่วนประกอบ เพื่อทราบหน้าที่การทำงานของเครื่องมือ เหล่านั้นได้ทันที ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่กำหนดจุดที่ต้องการวัดต่าง ๆ และค่าความเที่ยงตรงที่ต้องการรวมทั้งการกำหนดค่าในการควบคุมความถูกต้องและความแม่นยำของเครื่องมือ

ผู้รับใบอนุญาต ต้องจัดทำรายการเครื่องมือที่จำเป็นต้องสอบเทียบ โดยที่มีการกำหนดช่วงเวลาในการสอบเทียบ (Calibrate) และการปรับแต่งการสอบเทียบต้องสามารถสืบย้อนได้ถึงมาตรฐานระดับชาติหรือระดับสากล กรณีที่ไม่มีตัวมาตรฐานรองรับ ผู้รับใบอนุญาตต้องกำหนดวิธีการสอบเทียบเครื่องมือต่างๆ อย่างเหมาะสม กรณีที่มีการสอบเทียบเองผู้ได้รับใบอนุญาตต้อง กำหนดวิธีการปฏิบัติในการสอบเทียบอย่างเหมาะสมโดยมีการแสดงถึง

- รายละเอียดต่างๆ ประเภท จุด/ค่าที่ใช้
- ความถี่ในการตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบ
- หลักเกณฑ์ในการยอมรับ
- ข้อปฏิบัติหลังจากผลการสอบเทียบล้มเหลว
- การบ่งชี้ถึงเครื่องมือที่ใช้เป็นมาตรฐานอย่างเหมาะสม
- การอนุมัติการใช้
- การแสดงถึงสถานะของการสอบเทียบ

ผู้รับใบอนุญาตต้องเก็บรักษาใบบันทึกการสอบเทียบ ซึ่งสามารถดูผลย้อนของการใช้เครื่องมือเมื่อพบว่าเครื่องมือนั้นเบี่ยงเบนไป มีการควบคุมสภาวะแวดล้อมที่ใช้ในการสอบเทียบ เครื่องมือและมีการเคลื่อนย้าย รักษา จัดเก็บอย่างเหมาะสม มีการป้องกัน การปรับแต่ง เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจวัด โดยผู้ที่ไม่มีความรู้ที่รับผิดชอบ

๓. การบันทึกผลการตรวจสอบและทดสอบ (Inspection and Test Records)

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำบันทึกผลการตรวจสอบและทดสอบและเก็บรักษาไว้ ซึ่งแสดงถึงหลักฐานการตรวจสอบและทดสอบ ว่าอุปกรณ์ เครื่องมือ ผ่านหรือไม่ผ่าน กรณีที่พบข้อบกพร่องหรือเสียหาย หรือใช้การได้ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดจะต้องดำเนินการควบคุมตามขั้นตอนการปฏิบัติที่กำหนดไว้

๔. การตรวจติดตามภายใน

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานและแผนการในการตรวจติดตามความปลอดภัยในการปฏิบัติงานทางรังสี โดยมีการดำเนินการเป็นระยะๆ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่า ระบบการป้องกันอันตรายจากรังสี เป็นไปตามที่กำหนด คือ

- เป็นไปตามแผนการที่กำหนดไว้ และเป็นไปตามข้อกำหนดตามมาตรการและมาตรฐานการป้องกันอันตรายจากรังสีตามที่ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ กำหนดไว้
- ระบบได้รับการปฏิบัติและรักษาไว้อย่างเหมาะสม

ผู้ตรวจสอบระบบจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม และเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ที่รับผิดชอบ โดยตรงกับส่วนงานที่ตรวจสอบ ผู้รับผิดชอบจะต้อง นำเสนอข้อมูลการตรวจติดตามต่อผู้บริหาร แผนการในการตรวจติดตามและกำหนดการตรวจติดตาม จะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของสำคัญของกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงผลการตรวจติดตามครั้งที่ผ่านมามีความชัดเจน ขั้นตอนการปฏิบัติงานต้องครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตในการตรวจติดตาม รอบระยะเวลาที่ตรวจและ วิธีการดำเนินงานรวมทั้งผู้ที่ไม่มีความรู้ที่รับผิดชอบและข้อกำหนดในการตรวจติดตามรวมทั้งการรายงานผล ผู้รับผิดชอบในส่วนงานที่ตรวจแล้วพบข้อบกพร่องจะรับผิดชอบในการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในเวลาที่เหมาะสม

๕. ข้อบกพร่องและการปฏิบัติการแก้ไขและป้องกัน (Non-conformance and Corrective and Preventive Action)

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบและผู้มีอำนาจในการจัดการ และสอบสวนข้อบกพร่อง การแก้ไขปัญหาผลกระทบพร้อมทั้งริเริ่มและดำเนินการแก้ไขและป้องกันให้เสร็จสิ้นซึ่งจะครอบคลุม ถึงกิจกรรมการกำจัดเหตุของปัญหาทั้งที่เกิดขึ้น หรืออาจจะเกิดขึ้นซึ่งจะมีการปฏิบัติการอย่างเหมาะสม กับปัญหาและผลกระทบที่เกิด รวมทั้งมีการติดตามผลการปฏิบัติเพื่อให้แน่ใจว่ามีการปฏิบัติการแก้ไขและป้องกันอย่างเหมาะสม

ผู้รับใบอนุญาตต้องมีการปฏิบัติตามและบันทึกข้อเปลี่ยนแปลงในเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงานอันเนื่องมาจากการแก้ไขและป้องกัน

ในการป้องกัน (Preventive action) ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องกำหนดให้มีแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม เพื่อค้นหา วิเคราะห์และจัดสาเหตุของข้อบกพร่อง ที่กระทบต่อการปฏิบัติงาน โดยอาจนำข้อมูลมาจาก ผลการตรวจสอบ ไบบันทีคุณภาพ ไบบันทีการบริการ คำร้องของผู้ใช้บริการ พร้อมทั้งกำหนดขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติการป้องกันปัญหา การริเริ่มการป้องกันปัญหาและควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพและนำผลการดำเนินการส่งให้ผู้บริหารเพื่อทบทวน

**แผนปฏิบัติการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินจากการรั่วไหล
หรือแพร่กระจายรังสีในภาวะไม่ปกติ หรือกรณีฉุกเฉินอื่น**

แผนปฏิบัติการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินจากการรั่วไหล หรือแพร่กระจายรังสีในภาวะไม่ปกติ หรือกรณีฉุกเฉินอื่น

๑. ความรับผิดชอบของผู้รับใบอนุญาต

๑.๑ ถ้าการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับรังสีหรือต้นกำเนิดรังสี มีโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุที่จะทำให้มีผู้ได้รับปริมาณรังสีโดยไม่ได้วางแผนไว้ก่อน ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีแผนปฏิบัติการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินซึ่งเหมาะสมกับต้นกำเนิดรังสีนั้นและความเสี่ยงซึ่งอาจเกิดเหตุการณ์ แผนนั้นต้องสามารถดำเนินการได้

๑.๒ ถ้าต้นกำเนิดรังสีที่ได้รับอนุญาต เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ ผู้ได้รับอนุญาตต้องรับผิดชอบในการจัดการป้องกันที่จำเป็นต่าง ๆ อาทิเช่น การป้องกันผู้ปฏิบัติงานที่จะได้รับปริมาณรังสีจากการปฏิบัติงานแทรกแซง และการป้องกันประชาชนจากการได้รับปริมาณรังสี ตามที่กำหนดเป็นเงื่อนไขในการอนุญาต และตามที่กำหนดในแผนฉุกเฉินที่ได้ส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับรอง หรือตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการเพื่อป้องกัน บรรเทา หรือแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นอันตรายซึ่งเกี่ยวข้องกับต้นกำเนิดรังสีที่ได้รับอนุญาต

๑.๓ ถ้ามีการขนส่งต้นกำเนิดรังสีที่ได้รับอนุญาต ผู้รับอนุญาตคือผู้ส่งต้องเป็นผู้รับผิดชอบ โดยต้องจัดให้ผู้รับขนส่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อกำหนดในการขนส่งวัสดุกัมมันตรังสี ผู้ขนส่งต้องมีความรับผิดชอบในความปลอดภัยระหว่างการขนส่ง รวมทั้งการดำเนินการที่เหมาะสมเมื่อเกิดอุบัติเหตุในระหว่างการขนส่ง โดยผู้ส่งและผู้รับขนส่งต้องร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินระหว่างการขนส่งด้วย

๒. ข้อกำหนดของแผนปฏิบัติการกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อระงับ หรือบรรเทาเหตุฉุกเฉินจากการใช้วัสดุกัมมันตรังสีที่ตนครอบครองอยู่ แผนปฏิบัติการนั้นควรได้จากการวิเคราะห์โอกาสในการเกิดเหตุต่าง ๆ อาทิเช่น วัสดุกัมมันตรังสีสูญหาย จากการปฏิบัติงานหรือถูกโจรกรรม วัสดุกัมมันตรังสีขาดเครื่องกำบังรังสี ทำให้มีรังสีแผ่ออกมาอย่างผิดปกติ หรือเกิดอุบัติเหตุทำให้วัสดุกัมมันตรังสีแพร่กระจาย หรือการเกิดอุบัติเหตุขณะขนส่ง หรือการเกิดเพลิงไหม้ แผนปฏิบัติการควรระบุถึงวิธีการดำเนินการที่ผู้ประสบเหตุต้องปฏิบัติ ในกรณีที่เหตุการณ์อยู่ในวงจำกัดภายในบริเวณหน่วยงาน เช่นการแจ้งเหตุตามสายการบังคับบัญชา และหากเหตุการณ์ขยายวงออกนอกเขตบริเวณของหน่วยงาน หรือเกิดเหตุการณ์ในที่สาธารณะ ต้องแจ้งเหตุต่อหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ ตำรวจดับเพลิง และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น เพื่อขอความช่วยเหลือ

แผนปฏิบัติการต้อง

- ก. วิเคราะห์โอกาสที่จะเกิดเหตุฉุกเฉิน ลักษณะเหตุการณ์ และขอบเขตของสถานการณ์ โดยอาศัยการวิเคราะห์อุบัติเหตุและบทเรียนจากการปฏิบัติงาน และจากอุบัติเหตุที่เคยเกิดกับต้นกำเนิดรังสีลักษณะคล้าย ๆ กัน
- ข. แจกแจงวิธีการใช้ต้นกำเนิดรังสี และเงื่อนไขอื่น ๆ ที่อาจจะทำให้เกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นได้
- ค. อธิบายวิธีการและเครื่องมือสำหรับประเมินสถานการณ์ฉุกเฉิน และผลลัพธ์ที่เกิดตามมาทั้งภายในและภายนอกสถานประกอบการ
- ง. จัดเตรียมการป้องกันและการลดความรุนแรงและมอบหมายผู้รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว
- จ. จัดเตรียมการประเมินสถานการณ์อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในขณะที่เหตุการณ์ดำเนินไปเพื่อกำหนดว่ามีความต้องการปฏิบัติการป้องกันอย่างไร
- ฉ. กำหนดผู้รับผิดชอบในการแจ้งเหตุต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้รับผิดชอบในการระงับเหตุ
- ช. จัดเตรียมวิธีการปฏิบัติ รวมทั้งเตรียมการสื่อสารสำหรับติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการระงับเหตุและการขอความช่วยเหลือจากพนักงานดับเพลิง แพทย์ ตำรวจ และหน่วยงานอื่น ๆ
- ซ. จัดเตรียมการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินนั้น และจัดให้มีการฝึกซ้อมตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม ร่วมกับหน่วยงานที่กำหนด
- ฅ. จัดให้มีการทบทวนและปรับปรุงแผนปฏิบัติการตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

๓. การแทรกแซงเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินทางรังสี

๓.๑ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีการป้องกันหรือการแก้ไขซึ่งมุ่งหมายที่จะลด หรือทำให้การได้รับปริมาณรังสีจากอุบัติเหตุนั้นลดลงได้ โดยการแทรกแซงนั้นจะต้องผ่านการพิจารณาทางสังคม ทางสุขภาพ และทางเศรษฐกิจ

๓.๒ รูปแบบ ขนาด และระยะเวลาของการแทรกแซง ต้องมีการพิจารณาแล้วว่าได้รับผลดีมากกว่าผลเสียทางสังคม และทางเศรษฐกิจ

๓.๓ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ทันทีเมื่อเกิดอุบัติเหตุที่ทำให้มีผู้ได้รับรังสีผิดปกติ หรือเมื่อมีเหตุที่อาจจะทำให้มีผู้ได้รับรังสี และต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นระยะเกี่ยวกับ

- สถานการณ์ในแต่ละขณะ และคาดการณ์ที่จะเกิดขึ้น
- มาตรการที่ใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ และการป้องกันผู้ปฏิบัติงานและประชาชน
- ปริมาณรังสีที่เกิดขึ้น และปริมาณรังสีที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

หลังจากนั้น ผู้รับใบอนุญาตต้องรายงานต่อสำนักงานประมาณเพื่อสันติภายใน ๓๐ วัน โดยใช้แบบ
รายงานการแจ้งเหตุภาวะฉุกเฉินทางรังสีตามแบบ ค ๑

๔. การป้องกันผู้ปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการแทรกแซง

๔.๑ ต้องไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการแทรกแซงได้รับปริมาณรังสีเกินกว่าค่าขีดจำกัด
ในหนึ่งปี ตามที่กำหนดไว้สำหรับผู้ปฏิบัติงานทางรังสี นอกจากนี้

- เพื่อช่วยชีวิตคน หรือเพื่อป้องกันการได้รับบาดเจ็บรุนแรง
- ถ้าการปฏิบัตินั้นเป็นการป้องกันการเกิดมหัพภัยพิบัติ

ในการปฏิบัติการแทรกแซงในกรณีดังกล่าว ต้องใช้ความพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติ
ได้รับปริมาณรังสีไม่เกินสองเท่าของค่าขีดจำกัดในหนึ่งปี นอกจากนี้กรณีการช่วยชีวิตคน ที่ต้องใช้
ความพยายามทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับปริมาณรังสีไม่เกินสิบเท่าของค่าขีดจำกัดในหนึ่งปี ทั้งนี้เพื่อ
หลีกเลี่ยงการเกิดผลเสียต่อสุขภาพที่ชัดเจน นอกจากนี้การปฏิบัติในกรณีหลังนี้ ต้องทำเฉพาะกรณี
ที่พิจารณาได้อย่างชัดเจนว่าผลลัพธ์ด้านประโยชน์มีมากกว่าผลเสีย

๔.๒ ผู้ปฏิบัติงานที่มีโอกาสจะได้รับปริมาณรังสีเกินกว่าค่าขีดจำกัดในหนึ่งปี ต้องเป็น
ผู้ปฏิบัติงานที่เต็มใจเข้าปฏิบัติงาน และต้องเป็นผู้ที่ได้รับทราบแล้วถึงผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นต่อ
สุขภาพ และต้องเป็นผู้ที่ต้องได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับงานที่ตนเองต้องเข้าไปปฏิบัติในกรณีเกิดเหตุ
ฉุกเฉินขึ้น จนมีความสามารถเพียงพอ

๔.๓ เมื่อการแทรกแซงในภาวะฉุกเฉินนั้นยุติลง ผู้ปฏิบัติงานที่เข้ามาปฏิบัติการคืนสภาพ เช่น
การซ่อมอุปกรณ์ และสถานที่ การเก็บกากกัมมันตรังสีหรือการชำระล้างความเปรอะเปื้อนทางรังสี
ต้องได้รับการป้องกันตามระบบที่กำหนดไว้สำหรับผู้ปฏิบัติงานทางรังสี

๔.๔ ต้องให้การป้องกันผู้ปฏิบัติงานแทรกแซง ตามขั้นตอนในการป้องกันรังสีอย่างครบถ้วน
และต้องประเมินการได้รับปริมาณรังสี และบันทึกข้อมูลการได้รับปริมาณรังสี เมื่อสิ้นสุดการ
ปฏิบัติงาน ต้องรายงานให้ผู้ปฏิบัติงานผู้นั้นทราบด้วย

๔.๕ ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่ถูกกีดกันจากการปฏิบัติงานทางรังสีเนื่องจากการได้รับปริมาณรังสี
จากการปฏิบัติงานแทรกแซง อย่างไรก็ตามต้องจัดแพทย์เพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานก่อนที่จะ
ให้ปฏิบัติงานทางรังสีต่อไป โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับปริมาณรังสีมากกว่าสิบเท่าของค่าขีดจำกัดในหนึ่ง
ปี และผู้ที่ร้องขอ

๕. กำหนดระดับรังสีที่ต้องการให้การแทรกแซง (Intervention Level) และระดับรังสีที่ต้องมีการ ปฏิบัติ (Action Level) ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินทางรังสี

ระดับรังสีที่ต้องการให้การแทรกแซงจะแสดงด้วยค่าปริมาณรังสีที่ทำให้ลดลงได้ (Avertable dose)
โดยบอกถึงปฏิบัติการป้องกันเมื่อปริมาณรังสีที่ทำให้ลดลงได้มากกว่าระดับรังสีที่ต้องการให้การ

แทรกแซง ในการประเมินปริมาณรังสีที่ทำให้ลดลงได้ ควรต้องคำนึงถึงความล่าช้าในการปฏิบัติการป้องกันและตัวประกอบอื่น ๆ ที่อาจเข้ามารบกวนการปฏิบัติ หรือที่อาจเข้ามาทำให้ประสิทธิภาพพลดลงด้วย

ค่าปริมาณรังสีที่ทำให้ลดลงได้ ซึ่งแสดงไว้ในระดับรังสีที่ต้องการให้การแทรกแซง เป็นค่าเฉลี่ยของตัวอย่างประชากรที่เหมาะสม มิใช่ค่าของกลุ่มประชากรวิกฤต อย่างไรก็ตามปริมาณรังสีของกลุ่มประชากรวิกฤต ต้องอยู่ภายใต้กำหนดของขีดจำกัดดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ ค่าระดับรังสีที่ต้องการมีการปฏิบัติ เมื่อมีโอกาสได้รับรังสีในเวลาสั้น (Acute Exposure)

อวัยวะ หรือเนื้อเยื่อ	ปริมาณรังสีที่อวัยวะหรือเนื้อเยื่ออาจจะได้รับในระยะเวลาสั้นกว่า ๒ วัน (เกรย์)
ทั่วร่างกาย (ไขกระดูก)	๑
ปอด	๖
ผิวหนัง	๓
ต่อมไทรอยด์	๕
เลนส์ตา	๒
อวัยวะสืบพันธุ์	๓

หมายเหตุ: หากมีโอกาสที่ทารกในครรภ์ได้รับปริมาณรังสีเกินกว่า ๐.๑ เกรย์ ภายใน ๒ วัน จำเป็นต้องป้องกันทันที และให้เป็นระดับรังสีที่ต้องการมีการปฏิบัติด้วย

๕.๑ การปฏิบัติการป้องกันที่นำมาใช้อย่างเร่งด่วน คือ การให้อยู่ภายในอาคารที่ปิด การอพยพ การให้อาหารที่ไม่มีรังสีเพื่อป้องกัน แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ ระดับรังสีที่ต้องการให้การแทรกแซง*

ปฏิบัติการแทรกแซง	ปริมาณรังสีที่ทำให้ลดลงได้ (มิลลิซีเวิร์ต)	
	จำเป็นต้องปฏิบัติ	ช่วงปริมาณรังสีที่ต้องพิจารณาความเหมาะสมในการปฏิบัติ
การให้อยู่ภายในอาคารปิด	๕๐	ไม่ต่ำกว่าสิบเท่าของค่าที่จำเป็นต้องปฏิบัติ
การให้รับประทานไอโอดีนที่ไม่มีรังสี	๕๐๐	
- ปริมาณรังสีที่ต่อมไทรอยด์	๕๐๐	ปฏิบัติ

การอพยพ (< ๑ สัปดาห์) - ปริมาณรังสีทั่วร่างกาย - ปริมาณรังสีสะสมมูลที่ผิวหนัง	๕๐๐ ๕๐๐๐	
การย้ายถิ่นที่อยู่	๑๐๐๐	๕-๑๕ มิลลิซีเวิร์ตต่อเดือนเมื่อมีการได้รับปริมาณรังสีต่อเนื่องเป็นเวลานาน
ห้ามรับประทานอาหารบางชนิด	๑๐ (ในเวลา ๑ ปี)	๑๐๐๐-๑๐๐๐๐ เบคเคอเรลต่อกิโลกรัม (รังสีแกมมาและบีตา) ๑๐-๑๐๐ เบคเคอเรลต่อกิโลกรัม (รังสีแอลฟา)

*ICRP Publication 63

๕.๒ ระดับรังสีที่ต้องมีการปฏิบัติสำหรับอาหาร

ตารางที่ ๑ ระดับรังสีที่ต้องมีการปฏิบัติสำหรับอาหาร

นิวไคลด์รังสี	อาหารที่ประชากรทั่วไปรับประทานเป็นประจำ (กิโลเบคเคอเรลต่อกิโลกรัม)	น้ำนม อาหารทารก และน้ำดื่ม (กิโลเบคเคอเรลต่อกิโลกรัม)
Cs-134, Cs-137, Ru-103, Ru-106, Sr-89	๑	๑
I-131		๐.๑
Sr-90	๐.๑	
Am-241, Pu-238, Pu-239	๐.๐๑	๐.๐๐๑

ส่วนที่ 1

รายงานการแจ้งการเกิดภาวะฉุกเฉินทางรังสี

ชื่อสถานปฏิบัติการ.....รหัสหน่วยงาน(สำหรับเจ้าหน้าที่).....
ที่อยู่.....

เบอร์โทรศัพท์.....

ชื่อผู้รายงาน.....ตำแหน่ง.....

สถานที่ที่เกิดเหตุ.....

วันที่.....เวลา.....

ลักษณะของเหตุ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

มีผลกระทบต่อบุคคลทั่วไป ใช่ ไม่ใช่

การระงับเหตุ.....

.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ 2

รายงานการแจ้งการเกิดภาวะฉุกเฉินทางรังสี

รายละเอียดของต้นกำเนิดรังสี วัสดุกัมมันตรังสี ..... กัมมันตภาพ ..... ☐ ต้นกำเนิดรังสีชนิดปิดผนึก ☐ Capsule ☐ Foil ☐ Pencil ☐ อื่นๆ ☐ ต้นกำเนิดรังสีชนิดไม่ปิดผนึก ☐ ของเหลว ☐ ก๊าซ ☐ ของแข็ง ☐ ผง ☐ เครื่องกำเนิดรังสี kV..... mA	สถานที่เกิด ☐ โรงงาน ☐ ห้องปฏิบัติการ ☐ สถานที่ราชการ ☐ อื่นๆ
ชนิดของอุปกรณ์/เครื่องมือ ☐ เครื่องเอ็กซเรย์ ☐ เครื่องฉายรังสีระยะไกล ☐ เครื่องฉายรังสีระยะใกล้ ☐ เวชศาสตร์นิวเคลียร์ ☐ เครื่องมือตรวจสอบสัมภาระ ☐ เครื่องถ่ายภาพทางอุตสาหกรรม ☐ เครื่องฉายรังสี ☐ เครื่องวัดความหนา ☐ เครื่องวัดระดับ ☐ เครื่องวัดความชื้น ☐ Eye Applicator ☐ ต้นกำเนิดรังสีชนิดไม่ปิดผนึก ☐ อุปกรณ์ตรวจควัน ☐ ต้นกำเนิดรังสีชนิดปิดผนึกที่ใช้ในสถานปฏิบัติการ ☐ กากกัมมันตรังสี ☐ วัสดุกัมมันตรังสีที่ใช้ในการติดตาม ☐ สินแร่ ☐ อื่นๆ	ลักษณะของภาวะฉุกเฉิน ☐ พบต้นกำเนิดรังสี ☐ พบการเปราะเปื้อน ☐ พบต้นกำเนิดรังสีไม่มีที่กำบัง ☐ พบต้นกำเนิดรังสีที่มีความเสียหาย ☐ พบต้นกำเนิดรังสีที่สูญหาย ☐ วัสดุกัมมันตรังสีเปราะเปื้อนในสถานปฏิบัติการ ☐ อุบัติเหตุการขนส่ง ☐ มีการฟุ้งกระจายของวัสดุกัมมันตรังสี ☐ การนำเข้า ส่งออก วัสดุกัมมันตรังสีที่ผิดกฎหมาย
สาเหตุของการค้นพบ	สถานะภาพปัจจุบัน มีการควบคุมสถานการณ์ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่ การแก้ไขปัญหามาไม่ให้รังสีแพร่กระจาย ....
ประวัติต้นกำเนิดรังสี สถานที่สุดท้ายที่เก็บต้นกำเนิดรังสี .... ต้นกำเนิดรังสี มาจาก ..... ผู้ขออนุญาต	ระดับอันตรายของภาวะฉุกเฉิน ☐ ได้รับปริมาณรังสีอย่างมีนัยสำคัญ ☐ รังสีเข้าสู่ร่างกายโดยการหายใจ ☐ มีการเปราะเปื้อนของวัสดุกัมมันตรังสี ☐ มีการปลดปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม ☐ มีการฟุ้งกระจายของต้นกำเนิดรังสี
อุบัติเหตุทั่วไป ☐ ไฟไหม้ ☐ ระเบิด ☐ สารเคมี ☐ การฟุ้งกระจาย	การแพทย์ที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่รับบาดเจ็บ จำนวน ..... ผู้เสียชีวิต จำนวน ..... ผู้ที่ได้รับรังสี จำนวน ..... ผู้ที่รับการเปราะเปื้อน จำนวน .....
การตรวจวัดปริมาณรังสี ☐ การตรวจวัดรังสีในอากาศ ☐ การตรวจวัดรังสีในดิน ☐ การตรวจวัดรังสีในน้ำ	ข้อมูลอื่นๆ ดัชนีการขนส่ง ..... ปริมาณรังสี ..... วิธีการตรวจวัดปริมาณรังสี ..... ระดับการเปราะเปื้อน ..... ลักษณะอากาศ .....

